

УДК 37.0 + 113/119

К. В. КОРСАК

З. Є. ТАРУТИНА

Інститут вищої освіти НАПН України, м. Київ

ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ НООПЕДАГОГІКИ У ХХІ СТ.

Наукові праці МАУП, 2013, вип. 1(36), с. 211–213

ХХІ ст. і рух до ноосупільства, що спиратиметься на ноотехнології 7-го укладу, вимагають мудрого вдосконалення педагогіки, яку ми успадкували від визначних попередників аграрно-індустріальних часів — від Платона і Коменського до Шаталова і Сухомлинського. Педагогіка “для ноосупільства” просто зобов’язана бути “ноопедагогікою”.

Цей новий термін, запропонований нещодавно, розглядається як потенційно ефективне знаряддя для згуртування фахівців з теорії і практики освіти навколо проблеми узгодження вимог суспільства майбутнього з діяльністю освітніх систем. Загальновідомо, що фундамент цих вимог полягає у ліквідації екологічних й усіх інших загроз людству, які сформувалися за століття індустріального розвитку, та перетворенні ідеї сталого розвитку з мрії у дійсність. Ми переконані в тому, що це нереально на основі сучасних індустріальних технологій у разі збереження старого змісту навчання і цілей підготовки кадрів. Логічним буде такий висновок: суспільство сталого розвитку вимагатиме від освітян переходу від успадкованої класичної педагогіки до вчення ХХІ ст., яке є всі підстави назвати ноопедагогікою — мудрим засобом формування громадян ноосупільства й творців нешкідливих для всієї біосфе-

ри процесів життєзабезпечення мільярдів людей.

На жаль, ноосупільство з його “мудрими” виробництвами не може виникнути саме по собі як неблаганний наслідок якихось природних процесів, зокрема, закону ускладнення довільних систем на основі односпрямованості їх еволюції. Футурологи дають людству щонайбільше 30–40 років до повного колапсу і грандіозного вимирання, відтак, державилідери і загал населення Землі мають створити ноотехнології (екобезпечні виробництва) та повністю замінити ними усі шкідливі для біосфери і людини індустріальні технології.

Очевидно — це головне завдання на найближчі декади не тільки для науковців, а й для загалу освітян. Для полегшення його виконання доцільно створити ноопедагогіку, спираючись на таке її визначення: **ноопедагогіка — пристосована для потреб ноосупільства наука про індивідуалізоване фор-**

мування, виховання, навчання та надання професії згідно з природними задатками кожному представнику нових поколінь з подальшим супроводом у їх активному житті.

Самоочевидним є твердження, що класична педагогіка не створена для формування громадян ноосуспільства і винахідників ноотехнологій. З аналізу історії аграрного й індустріального суспільств та перебігу руху до загальної грамотності впливає факт її орієнтації на дітей і підлітків. Сучасна педагогіка має мінімальні успіхи у вимірюванні спроможностей усіх представників молодих генерацій та у найефективнішому використанні цієї інформації. Сподівання на заміну природних чинників на штучні, а також пропозиції якихось унікально-індивідуальних методик навчання незмінно зазнавали і зазнають провалів. Новий і вражаюче переконливий приклад – японське нещастя, спричинене спробою надати кожному учневі початкової і основної школи персональну клавіатуру, дисплей і комп'ютер. Під час вимірювань PISA-2000, -2003 і -2006 учні Японії засвідчили швидку втрату спершу спроможності розуміти складні тексти, потім – читати, врешті – усвідомити текст умов задач з точних наук та приступити до їх розв'язання. Довелося терміново здійснювати драконівські заходи з “декомп'ютеризації” школи і хоча б часткового відновлення навчального процесу через природний вплив на учнів та їхню діяльність згідно з віковими можливостями і потребами. Це японське національне лихо увиразнюється у разі аналізу освітніх досягнень Фінляндії, основою яких стало формування у дітей країни доволі незвичайних “фінських мізків”.

XXI ст. і рух до ноосуспільства, що спирається на ноотехнології 7-го укладу, вимагають мудрого вдосконалення педагогіки, яку ми успадкували від визначних попередників аграрно-індустріальних часів – від Платона і Коменського до Шаталова і Сухомлинського. Педагогіка “для ноосуспільства” просто зобов'язана бути “ноопедагогікою”.

Для успішнішого виконання завдань, значених у нашому визначенні ноопедаго-

гіки, вона має спиратися не тільки на наявний комплекс гуманітарних наук та наук про суспільство, а й на найвищі досягнення тих точних наук, що досягли рівня дослідження мозкової діяльності, законів мислення, природи і призначення емоцій тощо. Саме тут прихована головна складність у реальному формуванні ноопедагогіки як ефективної педагогіки XXI ст. Як забезпечити поєднання зусиль усіх сучасних науковців для доцільного використання новітніх відкриттів у навчально-виховному процесі?

Можливий варіант дій може бути таким:

1) Насамперед слід провести загальну “інвентаризацію” відкриттів і досягнень усіх людинознавчих природничих наук представницькою групою вчених під егідою міжнародної освітньої організації (ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, одного з департаментів Європейського Союзу тощо). Вони мають розглянути свій доробок під кутом його узагальнення, адаптації до можливого поширення інформації на широку громадськість і фахівців зі сфери гуманітарних наук.

2) На другій стадії ті самі організації мають виконати якомога ширше ознайомлення з людинознавчим доробком природничих наук науковців з гуманітарної сфери, теоретиків і практиків навчання і виховання. Чимало з них переконаються у важливості відкриттів генетиків, етологів, нейробіологів та інших вчених, захочуть працювати над проектами розвитку застосування нових знань у навчально-виховному процесі.

3) Наступний крок – формування принаймні однієї (хоча краще – кількох) змішаних робочих груп, які б об'єднували науковців-природничиків і фахівців з проблем теорії і практики виховання. Спільно вони мають виконати експертну оцінку придатності застосування тих чи інших законів, фактів і досягнень людинознавчих наук щодо вивчення особливостей формування і діяльності мозку, сфери відчуттів, почуттів та емоцій тощо для зняття гострих проблем певних періодів розвитку людини, підвищення ефективності трансляції морально-етичних цінностей, формування опірності молоді до появи шкідливих відхилень на кшталт антисоціальної

поведінки, наркоманії та ін. Водночас педагоги зі складу змішаних груп мають запропонувати пілотні проекти перевірки використання людинознавчо-наукової інформації у практиці діяльності типових навчально-виховних закладів різного рівня.

4) Перевірка пропозицій змішаних груп на багатьох експериментальних майданчиках у різних соціокультурних умовах дасть змогу викристалізувати варті широкого поширення серед батьків й освітньої громадськості зразки, правила і методи застосування досягнень новітніх людинознавчих наук у навчанні і вихованні. Завданням міжнародних освітніх та інших організацій стане широке поширення цього досвіду для його практичного втілення.

5) Створена на попередніх стадіях комплексна структура не повинна самоліквідуватися після виконання пілотних проектів, а має стати постійним елементом у сфері людського знання і світової освіти [1].

Лише за цієї умови всі нові відкриття (а у тому, що вони надходять безперервним

потоким щодня і щогодини може переконатися кожен, ознайомившись з новими статтями про роботу нашого мозку, закони його “професіоналізації”, результати дослідження переваги в окремих секторах інтелектуальної діяльності чоловічої чи жіночої статі, характер і обсяг колосальних змін під час “підліткової кризи” структур і пріоритетних програм головного мозку тощо) без істотного запізнення працюватимуть на вдосконалення навчально-виховного процесу і забезпечення справді стійкого прогресу людства.

Література

1. Корсак К. В. Соціально-філософський аналіз тенденцій розвитку тріади “людина – суспільство – освіта” на початку XXI століття 2006 р.: Автореф. дис... д-ра філософ. наук: 09.00.10 / АПН України; Ін-т вищ. освіти. — К., 2006. — 36 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/8887.html>

Для успішнішого виконання власних завдань, ноопедагогіка має спиратися не лише на наявний комплекс досягнень гуманітарних наук та наук про суспільство, а й на найвищі результати тих точних наук, що досягли рівня дослідження мозкової діяльності, законів мислення, природи і призначення емоцій тощо.

Для успешного выполнения собственных задач, ноопедагогика должна опираться не только на имеющийся комплекс достижений гуманитарных наук и наук об обществе, но и на высокие результаты тех точных наук, что достигли уровня исследования мозговой деятельности, законов мышления, природы и назначения эмоций и т. п.

For more successful implementation of their tasks noopedagogik should be based not only on existing complex achievements of humanities and social sciences, but also the highest results of science that studies have reached the level of brain activity, the laws of thought, the nature and purpose of emotions, etc.

Надійшла 8 листопада 2012 р.